MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF PHILIP SCIBERRAS

Seduta tat-28 ta' Mejju, 2010

Citazzjoni Numru. 992/1997/1

L-Avukat Dottor Lawrence Pullicino LL.D.

Vs

Victor Camilleri bhala Editur u Paul Spiteri bhala Stampatur tal-gurnal “Il-Mument”

Il-Qorti;

Rat l-Att tac-Citazzjoni pprezentat fil-5 ta’ Mejju 1997 li bih l-attur premessi d-dikjarazzjonijiet necessarji u moghtija l-provvedimenti opportuni;

Premess illi l-konvenuti, bhala Editur u stampatur rispettivament tal-gurnal “Il-Mument”, fil-pagna 32 ta’ l-istess gurnal fil-harga tal-Hadd, 27 t’April, 1997, b’artikolu intitolat “Kien hemm fil-Partit Laburista min ried jaghti mahfra lil Pullicino” – “Il-maggoranza assoluta kienet kontra l-proposta”, huma taw malafama lill-attur u

ppublikaw fatti inveredici u dizoranti fil-konfront tieghu li jesponuh ghar-redikolu u d-disprezz tal-pubbliku, u ingurjawh gravement, kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza, u dana bil-ksur tal-ligi ta' l-Istampa;

Talab ghalhekk l-attur lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara li l-konvenuti ingurjaw u taw malafama lill-attur bl-istampat fuq imsemmi bi ksur tal-ligi ta' l-Istampa;

2. Tikkundanna lill-konvenuti jhallsu lill-attur, dik is-somma li tigi minn din il-Qorti likwidata, in linea ta' danni lilu dovuti ghall-istess malafama u ingurja stampata ghat-tenur ta' l-Artikolu 28 tal-Kapitolu 248 tal-Ligijiet ta' Malta, flimkien ma' l-imghax mid-data tas-sentenza;

Bl-ispejjez kollha kontra l-konvenuti;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-istess attur, il-lista tax-xhieda minnu indikati u l-elenku tad-dokumenti esebiti ma' l-att tac-citazzjoni;

Rat in-Nota ta' l-Eccezzjonijiet tal-konvenuti, ipprezentata fl-24 ta' April, 1998 u li permezz taghha eccepew:-

1. Preliminarjament illi l-konvenut Paul Spiteri mhux azzjonabbli taht il-Ligi dwar l-Istampa (Kap. 248) kif emendata bl-Att X ta' l-1996 u ghalhekk ghandu jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju;

2. Fil-meritu l-artikolu mhux libelluz fil-konfront ta' l-attur;

3. Subordinatament u bla pregudizzju ghas-sueccipit illi l-artikolu in kwistjoni jammonta ghall-kumment (*fair comment*) konsistenti f'opinjoni u apprezzament tal-konvenut Camilleri dwar fatti sostanzjalment korretti. L-eccipjenti ghandu dritt jesprimi fehmtu u jaghmel kritika dwar kwistjonijiet ta' interess pubbliku u dana kemm taht

il-Ligi dwar l-Istampa, kemm taht il-Kostituzzjoni u kemm taht il-Konvenzjoni Ewropea;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta’ l-istess konvenuti u l-lista tax-xhieda minnhom indikati;

Rat id-digriet taghha tat-30 ta’ Gunju 2004 li bih giet nominata l-Assistent Gudizzjarju Dr. Anna Caruana sabiex tigbor il-provi;

Rat l-affidavits ipprezentati mill-partijiet u t-traskrizzjoni tax-xhieda u l-kontro-ezamijiet maghmula;

Rat in-Nota ta’ l-osservazzjonijiet ipprezentata mill-attur fid-19 ta’ Frar, 2010 kif ukoll in-nota tal-konvenuti intavolata fit-12 ta’ April, 2010;

Rat l-atti kollha tal-process kif ukoll l-atti tac-Citazzjoni Numru 123/98 fl-ismijiet “Dr. Lawrence Pullicino -vs- Richard Muscat *nomine et*”, deciz minn din il-Qorti, diversament presjeduta, fit-30 ta’ Jannar, 2006 liema atti gew allegati mal-kawza odjerna in forza tad-digriet tad-19 ta’ Ottubru, 2006 u dan wara talba appozita ta’ l-attur (fol. 58);

Ikkunsidrat:

L-istanza prezenti hi wahda mahsuba ghar-responsabilita` civili ta’ tixrid ta’ affermazzjonijiet di fronte ghall-attur ippubblikati fil-harga tal-gurnal “Il-Mument” tas-27 ta’ April, 1997 u ghas-sanzjoni relattiva taht il-ligi ta’ l-Istampa (Kapitolu 248). F’din il-pubblikazzjoni, li kienet ripetizzjoni ta’ xandira fuq Radio 101, inghad illi l-attur, *qua ex*-Kummissarju, qed ikun trattat differenti minn prigunieri ohra ghaliex:-

1. mhux qed jinghalaq fic-cella bejn in-nofs siegha u s-saghtejn ta' wara nofsinhar u c-cella tieghu qed tithalla miftuha meta hu jkun fiha;

2. ta' spiss jinzel fl-Outside Gate tal-Habs, post fejn il-prigunieri mhux suppost jithallew jinzlu;

3. jithalla jaghmel tnejn jew tliet *contact visits* fil-gimgha meta r-regolamenti jghidu li kull prigunier jista' jkollu *contact visit* wahda. Oltre dan, dawn il-viziti jdumu bejn siegha u nofs u saghtejn kull darba meta suppost li jdumu tliet kwarti;

4. gieli kellu zjarat ghal gharrieda minn xi vizitaturi u xorta wahda thalla jiltaqa' maghhom minkejja li suppost meta tkun ser issir xi zjara l-prigunier jinforma lill-awtoritajiet biz-zjara;

5. l-attur kellu appuntament l-isptar fejn ittiehed minn zewg ufficcjali ta' l-Ispecial Response Team meta s-soltu l-prigunieri jkunu eskortati minn ufficcjali tal-Mobile Squad;

6. qieghed jithalla jaghmel uzu minn ufficcju li hu mghammar bi skrivanija, telefon u fax. Barra minn dan qed jithalla jcempel x'hin irid;

7. jidher li xoghol l-attur f'dan l-ufficcju jidher li ghandu x'jaqsam mal-konsulenza li qed jaghti lill-Gvern dwar il-bini ta' habs gdid fl-Imtahleb;

Fl-Affidavit tieghu (fol. 15) l-attur jssenjala b'mod partikolari l-kontenut tal-paragrafi 3, 4, 6 u 7 fl-esposizzjoni fuq migjuba u jghid li hu hassu offiz bihom in kwantu permezz ta' dawk l-allegazzjonijiet lilu holqulu hafna attrit u "*bad blood*" bla bzonn ghaliex prigunieri ohra bdew jahsbu li hu nghata xi privileggi li huma ma kellhomx;

Minn naha tieghu l-konvenut Victor Camilleri jiddefendi ruhu billi jghid li l-artikolu ma kienx libelluz fil-konfront ta' l-attur u, f'kull kaz, kien jammonta ghal "*fair comment*" dwar fatti sostanzjalment korretti u, addizzjonalment, li kellu dritt jesprimi fehmtu u jaghmel kritika dwar kwestjonijiet ta' interess pubbliku kemm a norma tal-ligi dwar l-Istampa, kif ukoll skond il-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni;

Mill-mod kif inhi impostata din id-difiza din tista' tinqara sew bhala "*exceptio veritatis*" sew ukoll bhala l-bazi ta' l-eccezzjoni tal-"*fair comment*". Dan huwa indott mill-fatt ghaliex fl-ewwel lok, kif ritenut, illi d-difiza li l-artikolu mhux libelluz u l-verita` tal-konvicju ma jidhrux li huma inkompatibbli wahda ma' l-ohra, (ara "**Onor. Henry Jones *et* -vs- Anthony Zammit *et***", Appell Kriminali, 29 ta' Settembru 1947). Fit-tieni lok, ghaliex min jassumi l-prova tal-verita tal-fatti ankorke ingurjuzi minnu attribwiti lil haddiehor, ghandu jipprova dawk il-fatti fl-estensjoni taghhom kollha kif huwa jkun attribwihom (ara "**Vincenza Turaglia -vs- Manwel Calleja**", Appell Kriminali, 29 ta' Settembru, 1949 u "**Reginald G. Miller -vs- Harold Scorey**", Appell Kriminali, 8 ta' Novembru, 1952). Minn naha l-ohra, din il-Qorti ghandha ghaliex tahseb illi mhix ta' din in-natura d-difiza intentata mill-konvenut izda pjuttost dik abbinata mal-fatt tal-"*fair comment*", anke jekk hawn ukoll, fl-ahhar mill-ahhar biex il-*fair comment* jitqies gustifikat, ghandu jigi determinat ukoll illi l-fatti attribwiti huma wkoll veri fil-kompletezza taghhom. Ara wkoll "**Angelo Fenech *proprio et nomine* -vs- Anthony Montanaro *et nomine***", Appell Civili, 21 ta' Jannar, 1993. Hu x'inhu, fiz-zewg kontingenzi l-prova relattiva taggrava fuq il-konvenut u huwa bizzejjed biex jinstab responsabbli jekk jigi accertat illi dak riportat ma jkunx jikkorrispondi ghall-verita` sostanzjali u huwa ma ghamelx l-indagini necessarja biex jasal ghall-verita`;

Dan premess, ta' min jinnota qabel xejn illi l-provi rilevanti jinsabu kompilati f'zewg processi, u, cjoe, dak odjern u dak l-iehor fl-ismijiet "**Dr. Lawrence Pullicino -vs- Richard Muscat *nomine et***" (Citazz. Nru. 123/98/GV) finalment deciz minn din il-Qorti, diversament presjeduta, fit-30 ta' Jannar, 2006. Ghandu jinghad illi f'dik il-kawza l-ohra l-Qorti sabet, fuq ir-rizultanzi istruttorji quddiemha, lill-konvenuti hatja ta' l-addebiti libelluzi kontra l-attur bix-xandira fuq Radio 101 ta' l-istess fatti ppubblikati fil-gurnal u dan ghaliex, fuq il-fehma taghha, il-fatti principali hemm indikati ma gewx sostanzjalment ipprovati u li, anzi, l-attur

wasal biex jipprova li l-istess fatti huma inveritiera u, konsegwentement, kull kumment jew kritika ma kelliex tigi ritenuta gusta gjaladarba mhix bazata fuq fatti li rrizultaw veri;

Issa fil-kaz prezenti tressqu provi addizzjonali u allura din il-Qorti trid izzomm prezenti mhux biss dawk il-fatti rakkolti f'dak il-kaz l-iehor izda wkoll il-provi fl-inkartament ta' dan il-process. Meta dawn jigu distillati kif ghandu jkun, minghajr elaborazzjonijiet zejda ghac-cirkostanzi li ma ghandhom ebda konnessjoni mal-mument storiku tal-pubblikazzjoni, il-fatti precipitati jistabilixxu sintetikament dan li jsegwi:-

1. Skond ix-xhud Vincent Vassallo, Senior Correctional Officer, l-attur gieli cempel mill-ufficcju tieghu u dan sija lill-Avukat tieghu, kif ukoll membri tal-familja. B'danakollu, dejjem skond dan ix-xhud, gieli cemplu prigunieri ohrajn, l-aktar jekk dawn kien ikollhom problemi familjari. Fil-kuntest isemmi lill-prigunier Craydon Pace, u kien hu stess li jaghtih permess icempel. Ara deposizzjoni tieghu a fol. 103;

2. Fuq din il-kwestjoni tat-telefonati hu ammess ukoll mix-xhud Barnard Zahra, responsabbli mis-Security fil-Habs, illi mill-ufficcju ta' l-Ispecial Response Team kien hemm zmien meta kienu diversi l-prigunieri li kienu jcemplu mit-telefon f'dan l-ufficcju. Huwa jsemmi lil Bertu Ellul, lil John Bugeja, lil "Bully" u lil "Pips". Dan partikolarment meta mill-ufficcju kien responsabbli Simon Buttigieg. Ara xhieda tieghu in kontro-ezami a fol. 153;

3. Ukoll, ix-xhud Richard Zammit (fol. 186) jaccetta li kien hemm minoranza ta' prigunieri li kienu jaghmlu telefonati mill-ufficcju sija ta' Simon Buttigieg kif ukoll mill-Ufficcju tal-SRG. Fuq domanda specifika lilu posta mill-Avukat tal-konvenut dwar jekk kienux isiru aktar minn telefonata wahda mill-attur, dan ix-xhud testwalment wiegeb illi "kien hemm prigunieri ohra li mxejna maghhom bl-istess mod kif imxejna ma' Dr. Pullicino. Jekk hemm

bzonn li jsiru tliet telefonati u dan ghadu jigri sal-gurnata tal-lum” (fol. 191 in calce);

4. Fil-kuntrast ta’ dawn id-deposizzjonijiet hemm dik tax-xhud l-Assistent Kummissarju Emanuel Cassar, ex Direttur tal-habs u fil-mument tal-pubblikazzjoni kien spicca minn Direttur (31.08.95 sal-10.02.97), li jafferma li l-attur kien jaghmel telefonati aktar minn normal u minn ufficini differenti (ara xhieda tieghu a fol. 86). Wiehed hawnhekk ma jistax ma jinnotax illi, b’kumbinazzjoni jew le, id-dikjarazzjoni ta’ dan ix-xhud tikkorrispondi kwazi fedelment ghal dik asserita fl-istampat tal-gurnal, u dan, mhux limitatament ghal fatt tat-telefonati;

5. Jirrizulta bhala fatt illi verament l-attur kien jinzel hdejn l-Outside Gate imma anke dan pero` ma kienx isir mill-attur wahda. Hekk ukoll kienu jaghmlu xi hames prigunieri ohra. Ara xhieda tas-Supervisor Stephen Zammit (fol. 162) u ta’ l-ex Kuntistabbli Alfred Flatley (fol. 167 *et sequitur*). Dan fiz-zmien qabel ma tlestiet l-Outside Gate l-gdida ghall-habta tal-bidu ta’ l-1998;

6. Kwantu ghal *contact visits* jinghad mix-xhud PC 850 Simon Buttigieg bhala ufficcjal responsabbli mill-viziti illi ghal min jahdem il-prigunieri kellhom aktar minn vizta wahda. Dawn kienu jigu bbukkjati mill-prigunieri. Skond Emmanuel Cassar (fol. 141) l-imsemmi Simon Buttigieg u l-assistenta tieghu Anna Vella, li lilhom hu nnifsu ddelegalhom dan il-kompitu, qatt ma abbuzaw minn kemm jakkordaw vizti. Ukoll hawn ma jistax jonqos li jigi osservat, similment ghal kif ikkonstatat mill-Qorti fid-decizjoni l-ohra, illi l-istess Emmanuel Cassar, filwaqt li esebixxa r-*records* tal-vizti ta’ l-attur ghall-perijodu bejn Novembru 1997 u Dicembru 1998, naqas milli jipproduci r-*records* relativi ghaz-zmien anterjuri ghall-pubblikazzjoni;

7. Ukoll in mertu ghal hin tal-vizti x-xhud Simon Buttigieg spjega li l-visti ta’ l-attur kienu jdumu minn 45 minuta sa siegha ghal min kien jitlob dik l-*extension*. Dan gie hekk ikkonfermat mix-xhieda tal-Maggur Henry Glenville, Eleno Galea, Michael Vella, Joseph Degabierle u Anthony Mizzi fil-process l-iehor. Kwantu ghal zjarat

ghall-gharrieda dawn kienu jkunu permessi bl-awtorizzazzjoni ta' min kien hekk responsabbli;

8. Dwar l-addebitu li l-attur kellu ufficcju mghammar ghalih, apparti l-izmentita ta' l-istess attur fl-Affidvat tieghu u fix-xhieda fil-kawza l-ohra (seduta 12 ta' Mejju, 1999), l-ufficju in kwestjoni kien wiehed adibit ad uzu ta' Spettur, zewg Surgenti u gwardjan. Dejjem skond ix-xhud Richard Zammit (fol. 186) "qatt ma kelli direttiva mis-Sur Cassar biex Dr. Pullicino ma jersaqx fl-ufficcju taghna". Ta' min jirrileva illi skond l-istess Emmanuel Casar (fol. 210) hu kien a konoxxenza ta' dan, anke jekk mhux bl-approvazzjoni tieghu. Fl-ahhar mill-ahhar jammetti li "Dr. Pullicino ma kienx qed jikser regolamenti";

9. Finalment, in kwantu ghall-addebitu ta' konsulenzi, l-ex-Direttur tal-Habs Peter Cordina jiddikjara li fil-perijodu 1997 sa l-1999 kien hu li fittex jikkonsulta lill-attur fuq pjanijiet ghall-estensjoni li kien qed isir dak iz-zmien fil-Habs ta' Kordin u dwar bini ta' Habs gdid fl-Imtahleb. Dan ix-xhud jispjega li hu kien jiehu li jista' minghand id-*detainees* u offra b'ezempju l-kaz ta' prigunier iehor li ghenhom fis-sistema tal-kompjuters;

Konsiderati kif imiss il-fatti premessi kif jinzlu mill-provi, l-ewwel osservazzjoni li trid issir hi din. Essenzjalment, illi x-xhieda ta' Emmanuel Cassar, u sa certu punt dik ukoll ta' Bernard Zahra (li incidentalment missieru Joseph Zahra kien ukoll Editur tal-gurnal "In-Nazzjon") mhix affidabbli u m'ghandiex piz debitu fil-konfront ta' l-attur. Dejjem mill-istess kwadru tal-fatti, u fit-tieni lok, illi l-fatti ppubblikati gew imqeghda b'mod illi jaghtu lill-qarrej l-impressjoni falza u ingurjuza illi l-attur kien qieghed jinghata trattament preferenzjali fil-paragun ma' prigunieri ohra, meta tali ma kienx il-kaz. Fit-tielet lok, u bil-kontra ta' dak asserit mill-konvenut, anke b'certa insistenza f'Nota ta' sottomissjonijiet tieghu, il-fatti ma gewx provati u fis-sustanza lanqas ma kellhom korrispondenza fil-verita`. Fir-raba' lok, la l-fatti ma kienux sostanzjalment korretti, u, anzi, irrizulta, b'mod inekwivoku u inkontrastabbli, illi l-attur, *qua* prigunier, ma kienx qed jinghata trattament

privileggjat, il-konvenut lanqas jista' jitqies "*fair*" u "bona fide", anke ghaliex l-attur irnexxielu jiddisdici dak li nkiteb dwaru;

Hi l-fehma ta' din il-Qorti, meta dak ikkummentat jew ikkritikat bl-istampat jigi mqieghed fl-ambitu tal-fatti esposti fil-kumpless taghhom u tac-cirkostanzi generali tal-kaz, ma jistax legittimament jinghad illi l-fatti gew tabilhaqq sostanzjalment ipprovati. Huwa veru illi l-konvenut jirrikorri sussidjarjament ghal certi enuncjazzjonijiet tal-Qorti Ewropeja u ohrajn pronunzjati mill-Qrati lokali izda, kif kellha okkazjoni tosserva l-Qorti ta' l-Appell, sede Inferjuri, ghalkemm indubitament dawk id-decizjonijiet joffru profili ta' interess fuq il-materja u huma validi kwantu ghall-principju tal-liberta` ta' l-espressjoni, fl-istess waqt wiehed lanqas ma jista' jaccettahom fl-astratt imma ghandu jkollhom sussidjarjeta mill-fattispeci konkreti accertati u verifikati. Dan, *multo magis*, fl-ambitu ta' dak il-principju, ukoll konkordi, li jesigi illi biex il-kumment jew kritika jitqiesu gusti jrid jirrizulta li l-fatti relatati jkunu jikkorrispondi sostanzjalment ghall-verita. Dan qed jigi sottolinejat in kwantu r-rekwizit predominanti tal-verita tal-fatti esposti ghandu b'oggett l-essenza u s-sostanza tal-kontenut informattiv shih ta' l-ahbar ippubblikata jew imxandra. Ara "**Roderick Galea -vs- Miriam Dalli**", 9 ta' Jannar, 2009;

Dan hawnhekk ma huwiex il-kaz u allura l-Qorti tahseb illi ghall-qarrej oridnarju l-impressjoni li nghatat bl-istampat hi dik li jghid u jsostni l-attur, ossija li l-attribuzzjonijiet tal-fatti addebitati mhumiex veri, u tali jikkostitwixxi ingurja ghaliex tpingih ikrah mal-prigunieri l-ohra. Kif inghad f'decizjoni tal-Qorti Ingliza per Lord Denning "*failure to establish this defense at the trial may properly be taken in aggravation of damages*" ("**Associated Leisure -vs- Associated Newspapers**" (1970; 2QB 450), citata ukoll b'approvazzjoni mill-Qorti ta' l-Appell, sede Inferjuri, in re: "**Richard Cachia Caruana -vs- Dr. Angelo Farrugia**", 13 ta' Marzu, 2009). Dan qieghed jigi sottolinejat ghaliex anke jekk si tratta ta' attur prigunier xorta wahda ma kellux

jigi assoggettat ghat-trattament irregolari impunement meta jinqabzu l-limiti tal-kumment gust jew tal-kritika oggettiva fir-rikostruzzjoni storika tal-fatti;

Naturalment, hemm qbil mad-difiza tal-konvenuti illi l-konvenut Paul Spiteri, *qua* stampatur, ghandu jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju, billi dan, f'dik il-veste, hu hekk azzjonabbli *in subsidium* jekk l-awtur tal-kitba jew l-editur ma jkunux jistghu jigu hekk identifikati. Ara Artikolu 23 tal-Kapitolu 248 kif emendat bl-Att X tas-sena 1996.

Ghal dawn il-motivi, il-Qorti

Taqta' u tiddeciedi l-kawza billi, prevja l-liberazzjoni mill-osservanza tal-gudizzju tal-konvenut-stampatur Paul Spiteri, tilqa' t-talba attrici fil-konfront tal-konvenut-editur Victor Camilleri u, konsegwentement, tikkundannah ihallas lill-attur in linea ta' danni ghall-ingurja bl-istampat is-somma ta' elf seba' mija sebgha u erbghin euro (€1747), bl-ispejjez ta' din l-istanza u bl-imghaxijiet mid-data ta' dan il-gudizzju.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------